

AZ ANGOL POLGÁRI FORRADALOM(1640-1688.)

Előzmény: az angol abszolutizmus kora. Tudor-abszolutizmus:

- a gazdaság tőkés fejlődése:

Mezőgazdaság:

- a posztóipar miatt: elsődleges a textilipar alapanyaggal való ellátása
- a parasztek a bekerítések miatt elvesztették földjeiket
- intenzív állattartás
- jobbágyrendszer bomlása
- a paraszti réteg kezdett eltűnik: földtulajdonos, kisbérlet, vagy bérmunkás lett. – később: manufaktúra
- yeoman-ok, vagyis a tőkés bérlet-juhtenyésztés (felemelkedő paraszti réteg)
- a szabad parasztek (free holder), - viszonylagos jólétben éltek
- a gentry(újnemesség) : tőkés ipar továbbfejlesztése (vállalkozó nemes)
- tőkés átalakulás: kevesebb földművelő termel több élelmiszert – technikai fejlődés

Ipar:

- szerkezete is átalakult.: manufaktúrák
- a kiadási rendszer - szétszórt manufaktúrák
- később központosított manufaktúra- először a textiliparban
- az angol posztógyártás fénykora
- A fejlődés a nehéziparban (Sheffield, fémipar) és a hajógyártásban is végbement.

Kereskedelem:

- 1588-ban Nagy Armada legyőzése
- uralkodó támogatja a kereskedelmet - jelentős vámbevételek.
- részvénytársaságok : Moszkva Társaság és a Kelet Indiai Társaság (1600.).
- uralkodói monopóliumok kiadása köv.:
- fellendült a külkereskedelem
- gyarmatosítás első lépései, ám ezek a gyarmatok nem voltak hosszú ideig Anglia uralma alatt.

Társadalmi berendezkedés: mérsékelt abszolutizmus

- de: a XVII. sz. első felében a polgárságnak már nem volt szüksége a királyi hatalomra
- hiányzik viszont a hadsereg és a bürokrácia

A puritán vallás irányzatai:

Presbiteriánusok:

- presbiterek befolyását akarták növelni
- Parlament hívei
- gentryk, nagypolgárság
- Reformok hívei

Independensek (függetlenek): Cromwell

- önálló egyházközösségek (kálvinisták, szigorú elvek)
- középpolgárság adta.
- Céljuk egy alkotmányos monarchia kiépítése volt.

Levellerek (egyenlősítők): John Lilburne

- politikai jogegyenlőséget
- köztársasági államforma kialakítását követelték
- kispolgárság és a szegény parasztság

Diggerek:

- kommunisztikus követelésekkel léptek fel

Az Angol Polgári Forradalom szakaszai

A forradalom közvetlen előzményei:

- **Jakab (1603-1625) abszolutisztikus kormányzása** (mivel a Parlament nem szavazza meg adóigényeit, kereskedelmi monopóliumokat alkalmaz)
- **Károly (1625- 1649)**
- **1628. Petition of Rights** elfogadása: minden adó, monopólium, stb. kivetéséhez a Parlament bejegyzése kell
- elítéléshez bírói ítélet kell
- Köv.: **1629. a Parl. Felosztatása**
- **DE!!!!**
- **1638. Skóciában lázadás** az anglikán egyház szervezete, szertartása ellen - skót felkelés, megverik az angolokat, adómehtagadás, tiltakozás, kormányozhatatlanság

A forradalom kezdete

- **1640. tavasz - rövid parlament** - 3 hét után szétkergetés.
- 1640. ősz - **hosszú parlament** együtt marad 1653-ig.
- 1641. a parlament kimondja: csak a saját határozata alapján lehet felosztatni, adószedés csak felhatalmazásukkal, hadsereg, miniszterek ellenőrzésének joga
- Parlamentális szakasz: (1640-42.)
- **1640. tavasz - rövid parlament** - 3 hét után szétkergetés.
- 1640. ősz - **hosszú parlament** együtt marad 1653-ig.
- 1641. a parlament kimondja: csak a saját határozata alapján lehet felosztatni, adószedés csak felhatalmazásukkal, hadsereg, miniszterek ellenőrzésének joga
- köv: fegyveres harcok kirobbanása: majd
- 1642. I. Károly elhagyja Angliát
- Anglia ezzel két táborra szakad, az uralkodó híveire, és a parlamentet támogatókra.

Polgárháborúk kora: (1642-49.)

- király: gavallérok, Észak-Anglia
- Parlament: puritánok, Dél-Anglia
- 1642-ben az Edge Hill-i ütközetben a királyi csapatok győztek.
- köv.: a parlamenti sereg átalakult – independens vezetés
- Oliver Cromwell: Új hadsereg- parasztok, kézművesek (vasbordájúak-kisnemesek)
- 1644. Marston Moor, 1645. Naseby (skótok segítenek)
- 1645 a király szökési kísérlete
- Parlamenti erők ellentéte: presbiteriánusok (Parl)- és independensek (hadsereg)
- de: a hadseregben a leveller hatás is erősödik – Cromwell rájuk támaszkodva megszerzi a hatalmat
- de: a presbiteriánusok egyezkednek a királlyal és a skótokkal – köv.:
- 1648-ban az uralkodó megszökött Cromwell táborából, és sereget gyűjtött- 1648. Preston
- **1648. december 2.** Cromwell bevonul Londonba - kiűzte a presbiteriánusokat a parlamentből - 100 independens képviselő maradt (**“csonka parlament”**)
- Stuart Károlyt halálra ítélte, és 1649. január 30-én kivégeztette.
- Anglia 1649-ben köztársasággá alakult.

A köztársaság időszaka: (1649-1660) – két szakasz:

Az independens köztársaság kora: (1649-53.)

- fő hatalmi szerve a csonka parlament
- végrehajtói hatalmat az independens tisztekből álló államtanács képviselte.
- A hadsereg szintén az independensek befolyása alá tartozott.
- külpolitikai sikerek: 1649-51. között elfoglalták Írországot, majd Skóciát,
- a sziget teljes területi egyesítése – Nagy-Britannia létrejötte
- **1651-ben kiadták a hajózási törvényt** (“Act of Navigation”): Angliába kizárólag angol, vagy a termelő ország hajója szállíthat árut.
- Ezzel kizárták a szigetről a holland közvetítő kereskedőket.
- a hollandok háborút indítottak Anglia ellen
- végül Anglia fölényével zárult és a szigetország kezdte átvenni a tengeri uralmat
- Belpolitika : 1653-ban felvette a Lord Protector címet.

Lord Protectorátus időszaka: (1653-60.)

- Szentek Parlamentjét állította: katonai diktatúra – Cromwell halála után – restauráció

A restauráció időszaka: (1660-88.)

- II. Károly (1660-85.) , II. Jakab
- bredai nyilatkozta: nem bünteti meg apja gyilkosait
- nem rendezi vissza a 42-től fogva folyamatosan átrendeződött birtokviszonyokat
- tiszteletben tartja a vallásszabadságot
- 1673-ban kiadta a Test Act: megtiltotta a katolikusoknak a hivatalok viselését.
- 1679 . Habeus Corpus: az előzetes letartóztatásban lévőket csak 24 órára lehet bevinni.
- A bredai nyilatkozatot sem Károly, sem utóda II. Jakab (1685-88.) nem tartotta be.
- királygyilkosok megölése – elfogadja a társadaló
- de a birtokviszonyok visszaállítására, és francia támogatással a katolikus vallás bevezetésére tett kísérlet miatt újabb forradalom tört ki.

A “dicsőséges forradalom” (The Glorious Revolution) időszaka: (1688-89.)

- XIV. Lajostól pénzügyi támogatás - köv.:
- a rendek kiszorítása a hatalomból.
- köv.: jelentősen megnőtt a francia befolyás Angliában.
- Az angol rendek ekkor meghívták a trónra **Orániai Vilmos** holland kormányzót, aki hatalmas sereggel érkezett.
- Jakab Franciaországba menekült.
- Vilmos megszerezte az angol trónt, ám koronázása előtt aláírták vele :

1689-ben a “Jognyilatkozat”-ot (“Bill of Rights”): az alkotmányos monarchia alapokmánya

Belpolitikai jellemzők:

- Anglia alkotmányos monarchiává alakulása - a XVII. század közepére zárult le.
- élén a király állt, de ő, hanem a parlament kormányozott.
- Megtörtént a hatalmi ágazatok szétválasztása is:
- A törvényeket a **választott parlament** hozta.
- hatáskörébe tartozott a pénzügy és a hadügy.
- a parlament ismét kétkamarás : a felsőház csak reprezentatív szerep - alsóháznak jutott a főszerep.
- A végrehajtói hatalom élén a **kormány** állt, akiknek tagjai a **győztes alsóházi pártból** kerültek ki, a **királyi választás** alapján, de
- a parlamentnek, és nem a királynak tartozik elszámolással.
- kiépültek a királytól és a parlamenttől független bíróságok.
- A király ekkor már csak reprezentatív szerepet töltött be.

- Kezdetben ugyan még volt vétőjoga, de később erről is lemondott.
- 1701-ben kiadják a Trónöröklési törvényt, mely szerint a trón a Hannoveri-dinasztiáé, ez a dinasztia 1714-1901-ig volt trónon.
- két párt alakult:
- A mai konzervatívoknak megfelelő **Tory-k**, akik az anglikanizmus eszméit hirdették, és a nagybirtokosok érdekeit képviselték (skót marhahajcsár)
- a mai liberálisoknak megfelelő **Whig-ek** voltak. Ők a puritanizmus hívei voltak, és a kereskedői réteg érdekvédelmét valósították meg. (katolikus ír bandita)
- A XVII. századtól a két párt váltogatta egymást a hatalomban.

	PARLAMENT			
1640		RÖVID PARLAMENT	PRESBITERIANUSOK ÉS INDEPENDENSEK	KIRÁLYSÁG GAVALLÉROK ES KEREFJÉÜEK
	HOSSZ			
1649				
1653		CSONKA PARLAMENT (LESZÁMOLÁS: LEVELLEREK, DIGGEREK)	INDEPENDENSEK	
		SZENTEK PARLAMENTJE		
1660			PROTEKTORÁTUS	KÖZTÁRSASÁG